

Implementeringen av det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet

Granskning utförd på uppdrag av revisorerna i Jönköpings kommun

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
1. Inledning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Syfte.....	3
1.3 Revisionsfrågor	3
1.4 Avgränsning	3
1.5 Metod.....	3
1.6 Revisionskriterier.....	4
2. Styrning, genomförande och uppföljning av det barn- och ungdomspolitiska programmet..	4
2.1 Det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet.....	4
2.2 Organisation och samverkan	5
2.3 Genomförande och uppföljning	6
2.3 Integrering av det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet i nämndernas verksamhetsplaner	8
3. Slutsatser och bedömningar.....	9
Källförteckning	12

Sammanfattning

Ernst & Young har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna genomfört en granskning av implementeringen av det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet.

Granskningen syftar till att bedöma om kommunstyrelsen och nämnderna har en ändamålsenlig styrning och uppföljning som säkerställer förverkligandet av fullmäktiges intentioner i det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet.

Kommunfullmäktige antog år 2007 ett barn- och ungdomspolitiskt program som anger kommunens övergripande viljeinriktning för barn- och ungdomsfrågor. I programmet framgår att barns och ungas villkor till stor del beror på familjens förutsättningar och närmiljön. Genom programmet uppdras därför samtliga nämnder och förvaltningar att "i bred samverkan ge alla barn och ungdomar likvärdiga möjligheter samt att motverka social och ekonomisk segregation".

Det barn- och ungdomspolitiska perspektivet ska finnas med inom varje politikområde. Det är därför av vikt att det finns rutiner och system som säkerställer att kommunfullmäktiges intentioner implementeras och att resultat återrapporteras. Revisorerna i kommunen har därför beslutat att genomföra en fördjupad granskning av implementeringen av programmet.

Det sker en aktiv styrning för att aktivera årsplanen i det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet. Rutinerna för att genomföra planen har utvecklats de senaste åren och bedöms i dagsläget som väl inarbetade. Av granskad dokumentation och intervjuer framgår att nämnderna i huvudsak genomför aktiviteterna i den uppsatta årsagendan och tillämpar fastställda uppföljningsrutiner.

Integreringen av de kommunövergripande barn- och ungdomspolitiska målen i nämndernas verksamhetsplaner varierar mellan nämnderna. Variationen ter sig tämligen naturlig med tanke på att en del nämnder har ansvar för barn- och ungdomsfrågor som regleras i lagstiftning, reglementen och specifika uppdrag från fullmäktige. Fritidsnämnden har i sin verksamhetsplan fastställt mål, planer och åtgärder som syftar till att stärka inflytande och ge likvärdiga villkor för barn och ungdomar. Kopplingen till intentionerna i det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet är tydlig.

Det finns en väl inarbetad arbetsgång för uppföljningen av genomförandet av årsplanen i det barn- och ungdomspolitiska programmet. Samtliga nämnder sammanställer årligen uppföljningsrapporter från genomförda dialoger. Tyngdpunkten ligger på dokumentation av barnens och ungdomarnas frågor respektive nämndens svar. Det är emellertid svårare att urskilja och verifiera om och på vilket sätt genomförda dialoger har lett till politiska ställningstaganden och eventuella åtgärder.

Det finns en organisation för styrning och samordning av det barn- och ungdomspolitiska arbetet. Den politiska styrningen i samarbetsorganet bedöms som viktig för att på lång sikt kunna förverkliga de barn- och ungdomspolitiska intentionerna. Organisationen borgar för att samverkan sker på olika nivåer såväl inom kommunen som mellan kommunen, landstinget och polisen.

Våra förslag till fortsatt utveckling kan sammanfattas enligt följande:

- Nämndernas återrapportering av på vilket sätt genomförda dialoger med barn och ungdomar har lett till politiska ställningstaganden och åtgärder kan utvecklas.

- Uppdra åt nämnderna att inom sina ansvarsområden precisera de åtaganden som ska bidra till förverkligandet av uppdrag och övergripande mål i det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet.
- Säkerställ att tillräcklig kommunikation och samverkan sker med de nämnder som inte är representerade i samarbetsorganet.
- Ansvaret för en samlad utvärdering av programmet kan förtydligas. En samlad utvärdering bör fokusera resultat av de insatser som genomförts samt mynna ut i bedömningar av kommunens framsteg inom programmets olika målområden, måluppfyllelsen samt eventuella förslag till förändringar i programmets utformning.
- Fortsätt arbetet med att säkerställa en bred representation bland barn och ungdomar.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Kommunfullmäktige antog år 2007 ett reviderat barn- och ungdomspolitiskt program som anger kommunens övergripande viljeinriktning för barn- och ungdomsfrågor. I programmet framgår att barns och ungas villkor till stor del beror på familjens förutsättningar och närmiljön. Genom programmet uppdras därför samtliga nämnder och förvaltningar att "i bred samverkan ge alla barn och ungdomar likvärdiga möjligheter samt att motverka social och ekonomisk segregation".

Det barn- och ungdomspolitiska perspektivet ska finnas med inom varje politikområde. Det är därför av vikt att det finns rutiner och system som säkerställer att kommunfullmäktiges intentioner implementeras och att resultat återrapporteras. Revisorerna i kommunen har därför beslutat att genomföra en fördjupad granskning av implementeringen av det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet.

1.2 Syfte

Syftet med granskningen är att bedöma om kommunstyrelsen och nämnderna har en ändamålsenlig styrning och uppföljning som säkerställer förverkligandet av fullmäktiges intentioner i det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet.

1.3 Revisionsfrågor

Syftet har konkretiserats i följande revisionsfrågor:

- ▶ Sker tillräcklig styrning för att säkerställa förverkligandet av det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet?
- ▶ Har nämnderna integrerat det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet i sina verksamhetsplaner?
- ▶ Är uppföljningen av efterlevnaden av det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet tillräcklig?
- ▶ Är organisationen av arbetet med det barn- och ungdomspolitiska programmet ändamålsenlig?
- ▶ Hur sker samverkan mellan nämnderna?

1.4 Avgränsning

En översiktig granskning har genomförts av samtliga nämnder. En fördjupad granskning har skett vid Fritidsnämnden som har ett specifikt uppdrag från kommunfullmäktige att särskilt beakta ungdomspolitiska insatser för barn och ungdom som inte åvilar annan nämnd. Granskningen fokuserar på förverkligandet av det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet vars tyngdpunkt är en process för kontinuerlig dialog mellan barn, ungdomar och förtroendevalda. Denna process är en del i kommunens sammantagna barn- och ungdomspolitiska arbete som endast belyses översiktligt.

1.5 Metod

Granskningen bygger på intervjuer och dokumentstudier. Intervjuer har genomförts med:

- ▶ Fritidsdirektör
- ▶ Demokratisamordnare
- ▶ Barn- och elevombud

- ▶ Elevombud
- ▶ Kommunalråd
- ▶ Kommunalrådssekreterare stadskontoret

Underlag för granskningen utgörs vidare av dokument såsom nämndernas verksamhetsplaner, återrapportering till kommunfullmäktige samt verksamhetsuppföljningar avseende det barn- och ungdomspolitiska programmet. Samtliga granskade dokument framgår av bilagd källförteckning.

Intervjuade tjänstemän och politiker har beretts möjlighet att sakgranska ett utkast av granskningsrapporten.

1.6 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för granskningens analyser, slutsatser och bedömningar. Föreliggande granskning utgår från kommunfullmäktiges intentioner i det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet. Programmet beskrivs i avsnitt 2.1, 2.2 och 2.3.

2. Styrning, genomförande och uppföljning av det barn- och ungdomspolitiska programmet

2.1 Det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet

Det barn- och ungdomspolitiska programmet antogs av kommunfullmäktige för första gången 1985. Det har reviderats 1996, 2002 och senast 2007. Programmet tar sin utgångspunkt i FN:s barnkonvention samt den nationella ungdomspolitikens mål.

I programmet framhålls att barn- och ungdomspolitik inte är avgränsat till ett specifikt politikområde utan att målen i programmet ska vara vägledande för samtliga nämnder. I målbeskrivningen uppmärksammas att barns och ungas villkor till stor del beror på familjens förutsättningar och närmiljön. Samtliga nämnder och förvaltningar uppdras därför att ”i bred samverkan ge alla barn och ungdomar likvärdiga möjligheter samt att motverka social och ekonomisk segregation”.

Kommunfullmäktiges mål är att:

- Alla barn och ungdomar ska ha likvärdiga villkor oavsett sociala, ekonomiska och andra förhållanden.
- Vuxensamhället ska ta tillvara den kraft och de idéer som barn och ungdomar har.
- Barn och ungdomar ska ha inflytande över sin vardag.
- Barn och ungdomar ska ha inflytande över samhällsutvecklingen.

Tyngdpunkten för det barn- och ungdomspolitiska arbetet i kommunen är en process för kontinuerlig dialog mellan barn, ungdomar och förtroendevalda. Dialogerna är årligen återkommande och utgår från följande huvudområden:

- Lärande och personlig utveckling
- Inflytande och representation
- Kultur och fritid
- Hälsa och utsatthet
- Egen försörjning

2.2 Organisation och samverkan

Kommunstyrelsen har det yttersta ansvaret för att leda och följa upp det barn- och ungdomspolitiska arbetet i kommunen. Samtliga nämnder ansvarar för att fullgöra intentionerna i programmet och för att genomföra dialoger med barn och ungdomar enligt den årsplan som fastställts i programmet. Fritidsnämnden har ett särskilt uppdrag att beakta ungdomspolitiska insatser för barn och ungdom som inte åvilar annan nämnd. Av intervjuerna framkommer att uppdraget i realiteten innebär att huvudansvaret för att organisera och genomföra det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet har delegerats till fritidsnämnden.

Kommunens demokratisamordnare, som organisatoriskt hör till fritidsnämndens stab, svarar för att praktiskt samordna genomförandet av programmet. Tillsammans med demokratisamordnaren arbetar ett barnombud i grundskolan och ett elevombud i gymnasieskolan med genomförandet av programmet. Personal i förskola, grundskola och särskola ansvarar för att alla barn, oavsett ålder eller särskilda behov, bereds möjlighet att framföra sina synpunkter till de förtroendevalda.

Det finns också en särskild organisation för samverkan i barn- och ungdomsfrågor. Samarbetsorganet för barn och ungdom (SBU) leder och samordnar barn- och ungdomsfrågor i kommunen. I organet ingår förtroendevalda från skol- och barnomsorgs-, gymnasie-, social-, kultur-, och fritidsnämnden samt representanter från landstinget, polisen och det lokala brottsförebyggande rådet. Kommunalrådet som ansvarar för det välfärdspolitiska området är ordförande i samverkansorganet.

SBU har en beredningsgrupp för barn och ungdom (BBU) som på uppdrag bereder och verkställer barn- och ungdomspolitiska frågor. I beredningsgruppen finns verksamhetsansvariga tjänstemän från förvaltningarna. Ordförande i BBU kommer alltid från skolorganisationen och sekreteraren från fritidsförvaltningen. Sekreteraren medverkar också när SBU träffas.

Inom nio geografiska områden¹ samordnar samverkansgrupper (LSG) lokala barn- och ungdomsfrågor. I samverkansgrupperna ingår lokalt verksamhetsansvariga tjänstemän inom respektive förvaltning. Det är i regel rektorer som är ordförande i LSG. Det finns en särskild samverkansgrupp för gymnasieelevernas frågor (SGG). I SGG ingår, förutom tjänstemän inom respektive förvaltning, även företrädare från elevråd och Jönköpings Ungdomsråd. I BBU, LSG och SGG ingår representanter från landstinget och polisen.

Förankringen gentemot barn och ungdomar sker framförallt via nio lokala ungdomsforum (13-15 år) och ett centralt ungdomsforum. För de yngre barnen (5-12 år) utformas arbetssättet lokalt på respektive skola.

De lokala ungdomsforumen leds av två stödpersoner från skolan respektive fritidsförvaltningen och består av ungdomar i åldrarna 13-15 år från nio geografiska områden. På ett ungefär deltar 15-30 ungdomar per område. Stödpersonerna har också i uppdrag att bl.a. förbereda och stötta barn och unga i arbetet med dialogerna. Organisationen med stödpersoner har kommit längre inom grundskolan än inom gymnasieskolan.

I det centrala ungdomsforumet deltar representanter från de lokala ungdomsforumen, Jönköpings ungdomsråd (JUR) och Jönköpings elevråds samverkan (JES). Cirka 80 ungdomar deltar i det årliga forumet.

¹ Bankeryd, Bergslagen, Gränna, Huskvarna, Junedal, Kungsängen, Ljungarum, Rosenlund, Råslätt

Av intervjuerna framkommer att organisationen för samverkan i barn- och ungdomsfrågor bedöms som ändamålsenlig samt att ansvarsfördelningen uppfattas som tydlig. Den politiska styrningen i Samarbetsorganet för barn och ungdom (SBU) anses betydelsefull för förverkligandet av intentionerna i programmet. Att kommunalrådet leder arbetet bedöms ge tyngd åt de barn- och ungdomspolitiska frågorna.

2.3 Genomförande och uppföljning

I programmet beskrivs den årliga planen för genomförandet av dialoger mellan barn/ungdomar och de förtroendevalda. Från och med 2009 finns också ett stödmaterial i form av årsagendor som innefattar en utförligare beskrivning av delarna i processen. Agendorna riktar sig dels till förtroendevalda, dels till ungdomar och stödpersoner.

Processen inleds med upptaktsmöten riktade till såväl nämndssekreterare som ordförande i respektive nämnd. Mötena infördes för något år sedan och i kommunalrådsyttranden och intervjuer betonas vikten av att dessa möten genomförs som planerat eftersom de utgör en betydelsefull del av förberedelsearbetet samt är en förutsättning för bl.a. kvalitetsutveckling av dialogerna.

Nämnderna genomför i oktober dialoger med barn och ungdomar där deras syn på den kommunala politiken står i fokus. Dialogerna dokumenteras i minnesanteckningar och uppkomna förslag redovisas på nästkommande sammanträde i nämnden. Intervjuer och dokumentstudier visar att samtliga nämnder upprättar anteckningar och uppföljningar från dialogerna. Dokumentationen finns också publicerad på kommunens hemsida.

De senaste åren har nämndernas ansvar samt rutinen för att remittera de frågor som faller inom ramen för andra nämnders ansvarsområden förtydligats. Det har minimerat risken för att frågor lämnas obesvarade, även om det av intervjuerna framkommer att uppföljningen av hur nämnderna hanterar de remitterande frågorna behöver utvecklas.

Utöver dialogerna finns möjlighet för barn och ungdomar att via webbsidan Ung036 och tjänsten "öppen kanal" löpande ställa frågor till tjänstemän och politiker i kommunen.

I december vidareutvecklar centralt ungdomsforum, utifrån nämndernas protokoll, åtgärdsförslag för kommande år.

I januari återskärnar nämnderna från de överläggningar som genomförts med barn- och ungdomar samt ger en återkoppling på de frågor som genererats från barnens och ungdomarnas frågestund i kommunfullmäktige. Nämndernas rapportering sammanställs och överlämnas till kommunfullmäktige för kännedom.

I samband med redovisningen till kommunfullmäktige formulerar ansvarigt kommunalråd ett yttrande. Yttrandena innehåller en uppföljning av hur arbetet med det barn och ungdomspolitiska handlingsprogrammet har fortlöpt under året samt förslag till utvecklingsområden. Yttrandena ses som viktiga styrsignaler gentemot nämnderna.

I april genomförs barn och ungdomars frågestund med ledamöter från kommunfullmäktige. Träffen är en första uppföljning av de åtgärdsförslag som utarbetats av centralt ungdomsforum. Sedan 2008 har återkopplingen från frågestunden utvecklats i syfte att ge deltagande barn och ungdomar en bekräftelse på att de förtroendevalda är lyhörda för de åsikter som förts fram. Kommunrådet ansvarar för att skicka ut minnesanteckningar och en sammanställning av de viktigaste förslagen till samtliga deltagare. I samband med utskicket

ber kommunalrådet om respektive nämnds svar och kommentarer på de frågor som faller inom ramen för nämndens ansvarsområde.

Av intervjuer och dokumentation framgår att uppföljningen av efterlevnaden av årsplanen i det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet har stärkts de senaste åren. Nämndernas följsamhet gentemot uppsatta rutiner har utvecklats och dialoger, dokumentation och återrapportering sker idag i stort i enlighet med uppsatta ramar. Engagemanget från politiker uppges också ha stärkts. Viktiga anledningar till utvecklingen sägs vara en starkare politisk styrning från ansvarigt kommunalråd, utbildning av barn/ungdomar och politiker samt en utvecklad struktur för arbetet. T.ex. har mallar utvecklats som bidragit till att nämndernas återrapportering blivit mer enhetlig. Även i kommunalrådsyttrandet från 2009 framkommer att erfarenheterna från deltagarna i dialogerna är positiva och att engagemanget från såväl de förtroendevalda som från barnen och ungdomarna varit stort.

En genomgång av nämndernas sammanställningar av dialogerna visar att tyngdpunkten ligger på barnens frågor och nämndens svar. Överlag är nämndernas redovisning av de åtgärder som ska vidtas begränsad, vilket också uppmärksammas i det senaste årets kommunalrådsyttrande på följande sätt: "enligt handlingsprogrammet ska nämnderna redovisa huruvida diskussionerna med barnen och ungdomarna har lett till politiska ställningstaganden. Likt tidigare år föreligger brister avseende denna del i uppföljningen som alltså bör förbättras".

Under intervjuer uppmärksammas också risken för att dialogerna med barnen och ungdomarna inte leder till "verkligt inflytande" och att de förslag och synpunkter som framkommer inte påverkar den politiska agendan. Det finns i dagläget ingen total sammanställning över vilka frågor som har lett till politiska diskussioner eller ställningstaganden. Under intervjuerna framkommer dock exempel där barnen och ungdomarnas synpunkter och förslag har tagits tillvara t.ex. när det gäller förbättrad trygghet och säkerhet, uppbyggnaden av en skateboardpark och åldersgränser på bussar.

Ytterligare en utmaning i realiseringen av programmet uppges vara att få till stånd en bred representation bland barn och ungdomar. Upplevelsen är att det är de redan väletablerade unga som också deltar i dialogerna med de förtroendevalda. För att bredda deltagande arbetar ansvariga tjänstemän framförallt via stödpersonerna på skolorna. Målet är att stödpersonerna ska verka för att en mångfald av barn och unga intresserar sig för att delta i dialogerna. Stödpersonerna spelar också en viktig roll när det gäller att stötta och förbereda barnen och ungdomarna inför dialogerna.

Kommunen har sedan 1994 vart tredje år genomfört enkätundersökningen *Ung Livsstil*. Undersökningen fokuserar olika faktorer som t. ex. trivsel i livet och på fritiden, barn och ungas upplevelse av skolan, önskemål om vad kommunen ska satsa på, alkoholvanor och upplevelse av mobbning. Av intervjuerna framkommer att resultatet av undersökningen utgör ett viktigt underlag i Fritidsnämndens arbete med och prioritering av de barn- och ungdomspolitiska frågorna.

Nyligen har demokratisamordnaren, på uppdrag av SBU, genomfört en uppföljning av bl.a. förvaltningarnas kännedom om det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet. Enkäten tillsändes samtliga förvaltningars ledningsgrupper. Totalt skickades frågorna ut till 47 personer² varav 39 besvarade enkäten. Resultatet visar att det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet är känt hos nästintill samtliga personer i ledningsorganisationen (36/39). Två tredjedelar uppger att programmet har påverkat den

² Två tjänster var för tillfället vakanta.

verksamhet som de ansvarar för. Ungefär 40 procent av de svarande anger att ungdomarnas åtgärdsförslag *inte* har föranlett någon åtgärd eller varit föremål för politisk behandling.

2.3 Integrering av det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet i nämndernas verksamhetsplaner

Fritidsnämnden har ett specifikt uppdrag från kommunfullmäktige att särskilt beakta ungdomspolitiska insatser för barn och ungdom som inte åvilar annan nämnd. I praktiken innebär det, enligt förvaltningsledningen, bl.a. att bevaka och informera om unga människors livsförutsättningar i kommunen t.ex. via resultat från undersökningen Ung Livsstil. Ett viktigt uppdrag är dessutom att sätta de barn- och ungdomspolitiska frågorna på agendan samt tillhandahålla underlag till övriga nämnder och samverkansorgan som t.ex. SBU, BBU och välfärdsutskottet.

En genomgång av fritidsnämndens styrdokument visar att det finns flera mål och aktiviteter med anknytning till kommunens barn- och ungdomspolitiska viljeinriktning.

I Fritidsnämndens visions- och måldokument för 2007-2010 har nämnden utifrån intentionerna i kommunprogrammet prioriterat fem verksamhetsområden: motion och idrott, delaktighet, inflytande och tillgänglighet, goda uppväxtvillkor genom samverkan, mångfald samt mötesplatser, nöjen och arrangemang. Mål har formulerats inom respektive område och mot bakgrund av intentionerna i det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet kan bl.a. följande mål lyftas fram:

- *Idrotten behöver nå och behålla fler unga samt motverka att ungdomar drabbas av utslagning.*
- *De som deltar i nämndens verksamheter eller i verksamheter som fritidsnämnden stödjer ska uppleva att de har möjlighet att aktivt delta och påverka verksamheten*
- *Ungdomars egna initiativ till fritidsaktiviteter ska stödjas.*
- *Fritidsnämndens prioriterade målgrupp är barn och ungdomar i åldern 10-19 år.*
- *Fritidsnämndens del av samhällets insatser för att skapa goda uppväxtvillkor för barn och ungdomar ska ske i samverkan med andra förvaltningar, organisationer och myndigheter för att nå så bra helhetslösningar som möjligt.*
- *Vi ska ha ett rikt utbud av aktiviteter utifrån behov, efterfrågan och trender.*
- *Alla ska tillgodoses, oavsett kön, ålder, ekonomiska och sociala förutsättningar, funktionsnedsättning, etniskt ursprung, religiös tillhörighet eller sexuell läggning. Alla kommuninvånare har rätt till en bra fritid och ska uppleva att de har goda möjligheter till det.*
- *Behovet av nöjen och arrangemang för äldre ungdomar ska tillgodoses genom samverkan med ungdomar, kulturförvaltningen, studieförbunden, föreningslivet och andra intressenter.*

I nämndens handlingsplan för 2010 redovisas också ett flertal aktiviteter kopplat till barn och ungdomar i kommunen. Bl.a. kan följande nämnas:

- *Analysera resultaten av enkäten "Ung livsstil" och fritidsgårdsenkäten.*
- *På Strågagården anordnas särskilda kvällar med samhällsinformation inför kommande val, för ungdomar med lättare funktionsnedsättning. Dessa ungdomar har också ansvar för försäljning och skötsel av det café som finns på fritidsgården.*
- *Att tillsammans med Råslätts sportklubb, de politiska ungdomsförbunden, den lokala Röda korskretsen och studieförbund öka valdeltagandet bland ungdomar på Råslätt i åldern 17-20 år.*
- *I samverkan med föreningar och organisationer informera och anordna träffar för äldre ungdomar i syfte att ge kunskap om möjligheten med rösträtten inför kommande val.*
- *På Råslätt och Öxnehaga planeras utbyten med andra fritidsgårdar både i Sverige och i Danmark med tema "integration och respekt".*

I Fritidsnämndens rapportering om integrationsarbetet 2010 redovisas flera aktiviteter som genomförts bl.a. med anledning av intentionerna i det barn och ungdomspolitiska handlingsprogrammet. Under rubriken *Demokrati och inflytande* rapporteras, förutom att dialogträffarna mellan politiker och barn/ungdomar har genomförts, att nämnden fattat beslut om att inrätta s.k. ungdomsmentor. Projektet ska syfta till erfarenhetsutbyte mellan ungdomar i 20-25 årsåldern och politiker i Fritidsnämnden. I rapporten redovisas vidare bl.a.

åtgärder för att ungdomar med funktionsnedsättning, på lika villkor, ska få tillgång till fritidsutbudet, ungdomar med olika bakgrund ska träffas samt ökad jämställdheten inom fritidsområdet.

Dessutom redovisas genomförda projekt som t.ex. stöd vid läsläsning, inflytandeprojekt för att få fler förstagångsväljare att rösta samt stöd till en handikappidrottsorganisation för att utöka fritidsutbudet för ungdomar med funktionsnedsättning.

En genomgång av samtliga nämnders verksamhetsplaner visar att mål med utgångspunkt i det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet återfinns i varierad utsträckning. I socialnämndens, gymnasienämndens³, skol- och barnomsorgsnämnden⁴, kulturnämndens samt stadsbyggnadsnämndens planer finns mål som direkt eller indirekt kan kopplas till intentionerna i programmet.

I Socialnämndens verksamhetsplan återfinns bl.a. mål om att barn och ungdomar ska ges möjlighet att leva ett självständigt liv samt kunna påverka sina livsvillkor vad gäller utbildning, fritid och i relationen till jämnåriga och vuxna. Delaktighetsperspektivet behandlas också t.ex. genom målet att insatser ska utföras så att föräldrar, barn och ungdomar upplever sig ha möjlighet till insyn.

I såväl Gymnasienämndens som Skol- och barnomsorgsnämndens verksamhets- och investeringsplan 2010-2012 finns flera mål som bl.a. fokuserar barns och ungas inflytande i utformningen av verksamheten.

I Kulturnämndens verksamhets- och investeringsplan för 2010 finns bl.a. mål som anger att särskild omsorg ska ägnas åt verksamhet för barn och ungdom, att kulturutbudet ska vara allsidigt samt att alla kommuninvånare ska ges möjlighet till skapande eller deltagande i kulturlivet. För närvarande prioriteras särskilda satsningar på film och dans.

I stadsbyggnadsnämndens verksamhetsplan anges bl.a. att ett förslag på fortsättning av arbetet i projektet "Trafik- och miljömedveten skola" ska läggas fram under 2010. Projektets övergripande mål är att göra trafiksäkerhetsfrågorna till en del av skolans ordinarie verksamhet. På sikt ska arbetet öka trafikmedvetenhet bland barn och ungdomar.

I övriga nämnders verksamhetsplaner är avtrycket från det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet mindre spårbart. Även om planerna inte innehåller mål som direkt kan härledas till intentionerna i det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet återfinns mål som påverkar barn och unga på olika sätt, t.ex. avseende utomhusmiljö, miljö etc.

3. Slutsatser och bedömningar

Styrning för att säkerställa förverkligandet av det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet

Det sker en aktiv styrning för att aktivera årsplanen i det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet. Rutinerna för att genomföra planen har utvecklats de senaste åren och bedöms i dagsläget som väl inarbetade. Av granskad dokumentation och intervjuer framgår att nämnderna i huvudsak genomför aktiviteterna i den uppsatta årsagendan och tillämpar fastställda uppföljningsrutiner. Styrningen kan framförallt stärkas när det gäller att

³ Gymnasienämnden fr.o.m. årsskiftet 10/11 Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

⁴ Skol- och barnomsorgsnämnden fr.o.m. årsskiftet 10/11 Barn- och utbildningsnämnden

förtydliga respektive nämnds åtagande gentemot de övergripande målen i programmet (se nedan).

Nämndernas integrering av det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet i verksamhetsplanerna

Integreringen av de kommunövergripande barn- och ungdomspolitiska målen i nämndernas verksamhetsplaner varierar mellan nämnderna. Variationen ter sig tämligen naturlig med tanke på att en del nämnder har ansvar för barn- och ungdomsfrågor som regleras i lagstiftning, reglementen och specifika uppdrag från fullmäktige. Fritidsnämnden har i sin verksamhetsplan fastställt mål, planer och åtgärder som syftar till att stärka inflytande och ge likvärdiga villkor för barn och ungdomar. Kopplingen till intentionerna i det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet är tydlig.

Den uppföljning som gjorts bland förvaltningsledningar visar att det finns utvecklingspotential när det gäller att uppnå målet att det barn- och ungdomspolitiska perspektivet ska finnas med inom varje politikområde. Det är också lättare att urskilja åtagandena för de nämnder som har ansvar för barn- och ungdomsfrågor i sin kärnverksamhet. För att stärka styrningen ytterligare bör det övervägas att uppdra åt varje nämnd att utifrån sina ansvarsområden klargöra de åtaganden som de ämnar fullgöra för att uppnå de övergripande målen i det barn- och ungdomspolitiska programmet. Det är vidare viktigt att nämnderna kontinuerligt följer upp och återrapporterar hur verksamheten bidrar till måluppfyllelse.

Uppföljningen av efterlevnaden av det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet

Det finns en väl inarbetad arbetsgång för uppföljningen av genomförandet av årsplanen i det barn- och ungdomspolitiska programmet. Samtliga nämnder sammanställer årligen uppföljningsrapporter från genomförda dialoger. Tyngdpunkten ligger på dokumentation av barnens och ungdomarnas frågor respektive nämndens svar. Det är emellertid svårare att urskilja och verifiera om och på vilket sätt genomförda dialoger har lett till politiska ställningstaganden och eventuella åtgärder. Nämndernas återrapportering av resultatet av dialogerna samt hur de påverkat verksamheten kan således utvecklas.

Även om uppföljning som kan kopplas till det barn- och ungdomspolitiska programmet idag sker på olika nivåer kan ansvaret för en samlad utvärdering av programmet förtydligas. En samlad utvärdering bör fokusera resultatet av de insatser som genomförts samt mynna ut i bedömningar av kommunens framsteg inom programmets olika målområden, måluppfyllelsen samt eventuella förslag till förändringar i programmets utformning.

Med anledning av vad som framkommit i intervjuerna är det vidare viktigt att fortsätta arbetet för att säkerställa att alla barn, oavsett ålder eller särskilda behov, ges möjlighet att framföra sina synpunkter till de förtroendevalda.

Organisation och samverkan

Det finns en organisation för styrning och samordning av det barn- och ungdomspolitiska arbetet. Den politiska styrningen i samarbetsorganet bedöms som viktig för att på lång sikt kunna förverkliga de barn- och ungdomspolitiska intentionerna. Organisationen borgar för att samverkan sker på olika nivåer såväl inom kommunen som mellan kommunen, landstinget och polisen. Mot bakgrund av att ansvaret för att förverkliga målen i programmet åvilar samtliga nämnder, är det angeläget att säkerställa att tillräcklig kommunikation och samverkan sker med de nämnder som inte finns representerade i samarbetsorganet. Detta är särskilt betydelsefullt eftersom de nämnder som inte deltar i samarbetsorganet inte heller har uppdrag som specifikt pekar ut de barn- och ungdomspolitiska frågorna.

Våra förslag till fortsatt utveckling kan sammanfattas enligt följande:

- Nämndernas återrapportering av på vilket sätt genomförda dialoger med barn och ungdomar har lett till politiska ställningstaganden och åtgärder kan utvecklas.
- Uppdra åt nämnderna att inom sina ansvarsområden precisera de åtaganden som ska bidra till förverkligandet av uppdrag och övergripande mål i det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet.
- Säkerställ att tillräcklig kommunikation och samverkan sker med de nämnder som inte är representerade i samarbetsorganet.
- Ansvaret för en samlad utvärdering av programmet kan förtydligas. En samlad utvärdering bör fokusera resultat av de insatser som genomförts samt mynna ut i bedömningar av kommunens framsteg inom programmets olika målområden, måluppfyllelsen samt eventuella förslag till förändringar i programmets utformning.
- Fortsätt arbetet med att säkerställa en bred representation bland barn och ungdomar.

Jönköping den 24 februari 2011

Lena Joelsson

Helene Kratz

Källförteckning

Granskade dokument

Barn- och ungdomspolitiskt handlingsprogram

Centralt ungdomsforums förslag till åtgärder inför 2011

Gymnasienämndens underlag till VIP 2010-2012

Internbudget Tekniska nämnden 2010

Internbudget Stadsbyggnadsnämnden 2010

Kulturnämndens VIP 2009-2011

Kommunalrådsyttrande 2010-01-28 Uppföljning av det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet (Ks/2009: 534 019)

Kommunalrådsyttrande 2009-01-29 Barn- och ungdomspolitiskt handlingsprogram; Nämndernas redovisningar av möten hösten 2008 (Ks 2008/ 557 019)

Kommunalrådsyttrande 2007-11-01 Barn- och ungdomspolitiskt handlingsprogram (Ks 2006/114 019)

Kommunalrådsyttrande 2007-03-02 Uppföljning av det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet – rapporter från överläggningar hösten 2006 (Ks 2006/0056 019)

Rapport om integrationsarbetet 2010 – Fritidsnämnden (Fn/2011:39 132)

Skrivelse från kommunalrådet till Jönköpings Länstrafik AB 2010-12-07 Frågor ställda av barn och ungdomar

Svar på frågor ställda av barn och ungdomar från Jönköpings Länstrafik AB (dnr 10/323)

Sammanställning av uppföljning bland förvaltningsledningar avseende implementeringen av det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet

Sammanträdesprotokoll Gymnasienämnden 2010-11-15 §117 Barnens och ungdomens frågestund (Gn/2008: 256 610)

Sammanträdesprotokoll Tekniska nämnden 2010-11-09 Barnens och ungdomens frågestund Tn/2010: 8111 019)

Sammanträdesprotokoll Kulturnämnden 2010-11-17 §132 Svar på barnens och ungdomens frågestund i kommunfullmäktige och sammanställningar av kulturnämndens möte med barn och ungdomar som en del av det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet (Kn/2010: 244 862)

Sammanträdesprotokoll Skol- och barnomsorgsnämnden 2010-11-16 §138 Skol- och barnomsorgsnämndens möte med barn och ungdomar (Sbn/2008: 568 610)

Sammanträdesprotokoll Socialnämnden 2010-11-16 §212 IFO-utskottets möte med barn och ungdomar 2010 (Sn/2010: 128 710)

Sammanträdesprotokoll Stadsbyggnadsnämnden 2010-11-18 §380 Minnesanteckningar från samtal mellan ledamöter i nämnden och barn- och ungdomar 2010-10-14

Sammanträdesprotokoll Miljönämnden 2010-11-03 §141 Uppföljning av Barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet (Mn 2010-2364)

Sammanträdesprotokoll Fritidsnämnden 2010-11-18 §115 Uppföljning av det barn- och ungdomspolitiska handlingsprogrammet (Fn 2010: 441 800)

Skol- och barnomsorgsnämndens underlag till VIP 2010-2012

Verksamhetsplan 2010 samt Verksamhetsmål för miljökontoret 2010-06-07

Verksamhetsplan för Fritid Jönköping 2010

Verksamhetsplan Socialnämnden 2010

Årsagendor för barn- och ungdomsinflytande 2010/2011